

Kintzler Zoltán

Chronométre műórá és ékszerész

Aradon, Andrásy-tér 20. sz.

Kizárólag finom és szabályozott órái és jó ízlésű ékszerei, szolid árban kaphatók. Bárminő javításakat elfogad!

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1904. MÁRCIUS HÓ 6.

IV. ÉVFOLYAM 4. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FERENCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

Dr. KALMÁR ANTAL LEVELE

AZ ÁLLAMFOGHÁZBÓL.

Mult számunkban megjelent „Király sértések” című vezető cikkünkre, melyet szerkesztőnk Liptófalvi H. István irt; Kalmár Antal a jeles publicista, aki sajtó vétségért jelenleg a szegedi államfogház lakója, a következő érdekes tartalmu levelet intézte szerkesztőnkhez:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Meglepett az, hogy Arad tekintélyes napi sajtója mellett, egyuttal ott egy ilyen magas irodalmi színvonalon álló képes folyóirattal is találkozhatok. A magyar kultúra erőssége, a fajmagyarság alakuló bástyaszikláival együtt teszi Aradot, — a két országos magyarság közvetítő pontjává. Ha Arad nem volna: Erdélyország ezer mérföldre esnék tőlünk távolabb.

Én azonban most, nem Arad nemzeti hivatásáról (hiszen erről egy kötetet lehetne összeírni), hanem az „Alföld” „Királysértések” című vezető cikkelyéről óhajtok egyet-mást elmondani.

Míntha ez a cikk én reám is szólna, hisz az én nevem már csak úgy ismeretes mint: a királysértő könyv szerzője.

Ki kell azonban nyilvánítanom, hogy ezen a címen fejem körül a glóriát fenni, se mártíromságot szerezni nem akarok. Az esküdtek verdiktje után is jogom van tiltakozni, s fölháborodással visszautasítani azt, hogy én megsértettem volna, vagy legcsekélyebb szándékomban is lett volna megsérteni a magyarok alkotmányos királyát. Én elkobzott könyvem a nemzeti igazságok szívevérvével irtam, s idealizmusom szentsége kizárt a föld sorához kötött minden alacsony színvonalon álló sértést és durvaságot.

En első sorban magyar ember vagyok s épen ezért bárkinek a fejét is érje Szent Istvánnak a koronája: az előttem föl Kent személy, akiről csak mély tisztelettel és hódolattal lehet beszélni. Valóban így beszélék én is a 67-ben megkoronázott al-

kotmányos királyról, s könyvem a bizonyíték, hogy a magyar történeti és közjogi irodalomban talán még senki sem beszélt, senki sem irt olyan hízeltég neküli rajongó imádattal a magyar királyról, és annak családjáról, amint én beszélék és irok.

Mikor azonban én a rémuralmi és önkényuralmi osztrák császárnak az uralkodási és kormányzati cselekedeteit, történeti és közjogi ténykedéseit a maga rideg meztelenségében állítom a nemzet elé: ezzel — hitem szerint — nem sértődik a megkoronázott magyar király, — ezzel legfeljebb az önkényuralmi osztrák császár sértődik meg, de ekkor sem én sértem, hanem sérti maga a történelem.

Én elkobzott könyvemben Beksics Gusztáv történetírásához *kötötten* irtam meg Ferencz József történeti és közjogi jellemrajzát, — de ha szabad úgy kifejeznem magamat: én nem annyira pozitív, mint inkább negatív jellemrajzát adtam: vagyis, én nem azt irtam meg, hogy milyen I. Ferencz József, hanem csak azt, hogy *nem olyan*, aminőnek Beksics a Millennáris Történetben megírta.

Ennél fogva az én politikai bünporómban a történeti, az ethikai és a büntetőjogi kérdés tulajdonképpen abban csucsosodott ki, hogy szabad-e a magyar történelemben két képet festeni, amely két kép körül az egyik, a Beksics-féle kép elsőrendű hamis esetvonásokat tartalmaz, — és szabad-e ennek a képek az ellentétét is, igaz történeti és lélektani vonásokkal is megfesteni?

Szabad-e azt mondani, hogy rózsás arccal vérbe gázolni, annyi magyar nemzetség cimerebe a bitófát beállítani, Magyarországot fekete gyászba borítani, ifju lélekkel egy szabad nemzet ezeréves történelmi jogát idegen fegyverek segítségével — Kossuth Lajos szerint a világ legnagyobb bűnével, amelyet egy uralkodó nemzete ellen elkövethet — eltíporni, az országot bilinesekbe verni, férfiu lélekkel abban meg is tartani, s majdnem husz esztendeig vaspálcával kormányozni: szabad-e mind ezekre azt mondani, amint azt Beksics történeti

könyvében mondja, hogy ezek egy imperátornak az *ethikai kötelességérzetéből* fakadtak?

Beksics történeti könyvét olvassa a nemzet ifjusága, ajánlják nekik a tanáraik (az én fiamnak is ajánlották) s megáll az embernek az eszevilága, megborad az ember, ha abból a könyvből a nemzet ifjuságának hajlékony lelke azt a történeti tudatosságot, azt a történeti etikát, a történeti érzésnek azt a szentségtelenségét szívja magába, hogy amiért a *tizenháromat* temetetlenül nyelte el a föld: ezt valamikor Magyarországon egy imperátor csupa *erkölcsi kötelességérzetből* követte el!

Nem! Így káromolni nem szabad az Istent!

Az én királysértési pörömben a vád a király személyi sérthettségének közjogi elvén nyargalt. Engedje meg t. szerkesztő ur, hogy már is hosszadalmas levelemben, e tekintetben az én közjogi elveimet még dióhéjban elmondhassam.

A király személyi sérthettségének az elve egyik elsőrangú sarkalatos tétele a magyar alkotmánynak. Ez éppen úgy benne van Szent István II. Dekretumának 51. fejezetében, amint benne van Werbőczy harmas könyvében nemkülönben az 1848: III. t. cikkely 1-ső szakaszában. Így állván a dolog, először is az a kérdés, hogy a király személyi szentségének és sérthettségének mi a közjogi tartalma? Ez a tartalom nem más, mint az, hogy a magyar király személyét — súlyos büntetés nélkül — sem szóval, sem tettel bántalmazni nem lehet. Azonban a király személyi szentségének és sérthettségének ezen nagy közjogi elve nem foglalja magában a király közjogi ténykedésének — a tisztelet korlátain belül való jogos kritikáját, — mert a *bántalmazás nélküli* jogos kritika alul az ország semmiféle intézménye, és így a királyság, és a királyi határom közjogi intézményei sem sínesenek kivéve.

Ez a fontos közjogi tétel történetileg is igazolható. Nem szólok itt az aranybulla ellenállási záradékáról, hanem csak az öreg Draskovich Miklós országbíró esetét hozom föl. 1687-ben a Habsburg-ház elsőszülöttségi fiágának trónörökösödéséről, és ennek törvénybe való iktatásáról volt szó. Jelen volt az országgyűlésen — mint hallgató — I. Lipót is, fiával a megkoronázandó Józseffel együtt. A rendek már-már kimondják a határozatot, amikor fölkel Draskovich, országbíró (a szabadkirályválasztás utolsó oszlopa) *s utalva a király alkotmányellenes uralkodására*, figyelmezteti az országgyűlést a szabad királyválasztás feladásának súlyos alkotmányjogi következményére, mert szerinte a nemzeti jogokat csak a szabadválasztáson alapuló monárkia biztosíthatja.

Draskovich így egyenesen a *király ellen* beszélt, s még a jelenlevő király személye sem feszélyezte, hogy szemébe ne mondja irtóztatóan al-

kotmányellenes uralkodását. És az akkori perszonális Orbán István ezért még csak egy szóval sem rötta meg az öreg országbíró. Nem rötta meg, pedig a király személye közjogilag akkor éppen olyan sérthetetlen volt, mint amilyen sérthetetlen ma, s alkotmányunknak erre vonatkozó közjogi tételei ma is csak ugyanazok, a melyek a XVII. században voltak. Ha tehát akkor közjogilag megengedett volt a király személyi sérthettségéi elve dacára a *jogos kritika*: meg nem változott közjogunk alapján ki meri azt állítani, hogy a jogos kritika közjogilag most meg nem engedett?

Hosszas levelemért ismételtelen bocsánatot kell Öntől kérnem! némileg mentsem az, hogy az én közjogi elveim világába, s perzselő magyar sovínizmusomba óhajtottam Önnek némi betekintést szerezhetni. Hova kell még tennem azt, hogy nem félek, de irtózom a nyakamba akasztott királysértési perrektől. Én nem véresszájúsággal, politikai pamflett-szerű paskilusokkal, hanem a tudományos közjogi-nak, népszerű alakban való cáfolhatatlan igazságával akarok nemzetemre hatni, — s főcélom a 48-as alapnak *közjogi fenségét* kimutatni a dekadens 67-es alap fölött.

Elérem-e célotom? Annak csak a jó Isten a megmondhatója.

Az a rövid év, amióta én a publicisztika terén működöm (azelőtt soha életemben újságba nem írtam, s elkobzott könyvem is az első) némi remény-nyel keesegtet. Az eszközöm nekem itt az, hogy a közjogot gyurom át vezércikké, még pedig úgy, hogy a *változhatatlan* közjogi igazságokat kapcsolom össze politikai igazsággal.

A politika magában véve többnyire szubjektív dolog, amely néha meggyőző, néha nem, de a közjog mindig rideg igazság, amelyhez a szubjektív érzelmenek mi köze sínes, s így a közjogi igazságnak mindig meggyőzőnek kell lenni. Annál inkább hat ez, ha a közjogi igazság politikai igazsággal kapcsolódik egybe.

Ez tehát egy *új irány*, amelyet a magyar publicisztikába inauguráltam, de követőim még nincsenek. A magyar vezércikkírás ma kevés kivétellel nem egyéb mint a politikai szubjektív filozofálásoknak a végtelensége, amelylyel a közönség már torkig van, s amely már a esömörletességig unalmas.

Hogy pedig a sors én rajtam miért gázolt keresztül: azt t. Szerkesztő ur az ide mellékelte *) brosurából tudhatja meg, amelynek visszaküldését kérem, mert csak ez az egy példányom van.

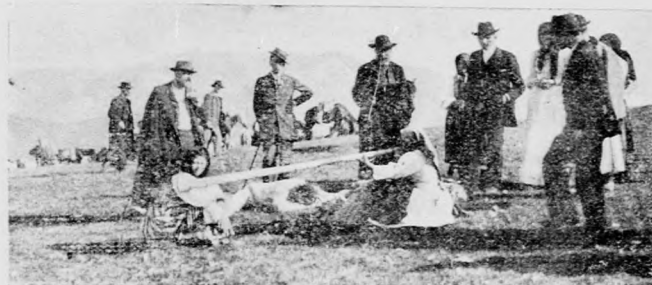
Szíves türelmét megköszönve, kiváló tisztelettem és nagyrabecsülésem mellett maradtam

Szegeden, 1904. február 28. (az állam fogházban.)

Szerkesztő ur hive:

Dr. Kalmár Antal.

*) „Dr. Kalmár Antalnak” igazságszolgáltatás s szabadkai büntető törvényszéknél, című röpirata (a szerk.)

Gainai leányvásár. (A havasi kürt)

ISMERŐSÖK.

Mig oktalan egy cél felé törekzünk:
Utunkba nem egy kedves kép akad.
Meg-megkísért egy tetező nő-alak —
Egy hangra, egy mozdolyra fölmelegzünk.

Vagy nékünk tetezenek, vagy ép mi tetezünk.
De egy titkos lánc mindig szétezzakad,
Mikor egy új kör, új társ elmarad —
Sóhajtván gondolunk rá: vége, megeztünk . . .

Előnkbe új élv. új gyönyör fakad —
S mind arra jók, hogy feledtessenek
Időt, utat és fáradalmakat.

Mind nyájasak hozzánk, mind kedvesek
S még sem találjuk köztük menhelyünk!
Bácsuzunk egyre a csak — tovább megyünk.

Nikelszky Géza.

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

(Ellesett párbeszédekből.)

Az események annyira összetorlódtak, hogy alig tudom elhatározni, hogy hol is kezdjem krónika írásomat.

Megengedjen a szives olvasó, hogy ezuttal a magunk ügyével kezdjem mondókámat. Az az jobban mondva az enyémmel. Én Zsindelyke, az összes aradi tollforgatók közt legjobban rajongtam az aradi Memzeti Színház igazgatójáért, a kedves Zsültért. Én írtam róla amikor még tényleg megérdemelte a legzengzetesebb dícsériadát és befolyásoltam a szerkesztőt arra, hogy elnézéssel legyen a mikor Zsült baklövéseket csinált, hogy azt ne oly éles satirikus kritikával írja meg, mint egy némely napilap. Mikor tavaly szeptember havában óriási erőmegfeszítések mellett csak nagynehezen folyt a bérlet gyűjtés: a rettenetes hírlapi támadások miatt

végtelenül elkeseredett Zsült: az én kérésemre vigasztalta legjobban a szerkesztőnk és ő mondta neki először, mikor egyszer Makórol bejött, hogy szerződtesse azonnal Bácsnét, mert ezért is üti a Függetlenség.

— Mit csináljak Folinusznéval? — mondta a derék igazgató, hiszen ő is ugyan azt játsza amit Bácsné.

— Az mindegy — felelte szerkesztőnk — Bácsné az aradi közönség kedvence, azonnal szerződteni kell. A Függetlenségnek egy okkal kevesebb lesz miért haragudni.

Másnap az összes lapok hozták, hogy Bácsné Maár Julia szerződöttve van. Zsült még az nap személyesen kereste fel a művésznőt és azonnal szerződttette.

Az aradi lapok között legéktelenebb módon a *Füles Bagoly* e kitűnő heti élelapvágta Zsült, úgy írásban, mint képen, annyira, hogy a bájos direktorné számtalanszor keserves sírásra fakadt a szívígható és fájdalmat okozó kigunyolások miatt. És a *Füles Bagoly* nem tágitott — tönkre kell tenni, ki kell üzni a városból ezt a csepürágó direktort — volt a jelző az egész vonalon. Hogy hallgatott volna, hát a *Füles Bagoly*. Ekkortörtént hogy 15előkelő ur többnyire ügyvédek: szavukra fogadták, hogy nem bérelnek és egyáltalán színbázba nem mennek. Ez, hogy igaz, tanu a *Füles Bagoly*. De megtudná mondani valaki, hogy Dr. Szalai Arnoldot, ezt a szívvel és lélekkel nagy műpártolót mikor látta valaki a színbázba az idei saisonban?

Nagyon természetes, hogy a *Füles Bagoly* újra csak elől járt abban, hogy Zilahit lehetetlenné kell tenni. Ez már majdnem be is következett, mert a bérlet is sok ezer koronával kevesebb volt mint tavaly. Tanu az Alföld szerkesztője, a ki számtalanszor látta könyező szemekkel a kedves Zsült és mindenkor vigasztalta, sőt még azt is kivitte, hogy a *Füles Bagoly* nem bántotta többé olyan rettenetes módon. Addig, addig beszélt szerkesztőnk a *Füles Bagoly*nak, amíg az beadta a derekát: A kapacitáló párbeszéd mindenestre nem érdektelen:

— Nézd Bagoly, tekintsd Zsült, mint apát, akit már azért sem szabad tönkretenni, mert család-apa. Neked is van egy gyermeked, hát hogy esne az ha a te existenciád ellen törnének; hiszen ha elveszik a te kenyeredet, akkor a feleséged és gyermeked is éhezhetnek.

A Bagoly végre engedett, mert amilyen agyon ért hozzá, hogy hogy kell valakinek az elevenére tapintani, éppen olyan arányban jó szíve is van, csak tudni kell vele bánni.

Ennél az esetenél is vannak tanuim, maga a *Füles Bagoly* és *Dr. Radó Károly* a színházi ügyész. Itt megjegyzem, hogy H. Fekete Aranka csak jóval később lett szerződötve. Nehogy azt higgye az olvasó, hogy a *Füles Bagoly* a szerződötés miatt hallgatott el. Mert Horvátné Fekete Aranka ez a széphangu énekesnő Miskolcra Kövesihez ment volna. Zilahi társulatához való szerződötése nem volt menedék hely.

Tehát a *Füles Bagoly* és Zilahi közt való háboruságnak kibékülési aranyhídja a szerkesztőnk tapintatos jóindulata volt, akit Zilahihoz mindenkor a baráti érzelműfüzte.

Hogy a *Füles Bagoly*nál milyen kompromitáló levelek vannak Zilahira vonatkozólag, Krecsányitól és mástól azt is tudom, mert láttam. És nem követnék el vele levéltitkot ha elmondanám e helyen. Mert az nem levél titok megsértése, ha azt közli le az ember, amit hárman négyen láttak.

De mivel a multban is szerkesztőnk mindég Zilahi mellett volt, tehát ezuttal sem kívánja őt mint embert — ígéretes, igaz és nem igaz mondásaiért — mártogatni abba a szennyesbe, a melybe mások eléggé bemártogatták.

Hogy szerkesztőnk, aki sohase hízelt Zilahinak, mert szemébe mindég az igazat mondta meg, mint a hogy egy igaz baráthoz illik is: bizonyítja az alábbi kis história is, hogy amikor Zilahi ha végtelen öntudatlan, tapintatlanságát és mondhatni kapzsiságát védte azok előtt az előkelő urak előtt, akik Márkus Emma vendégszereplése előtt minden héten bejöttek a hegyaljáról a színházba. De mivel Zilahi velük tapintatlanul (szerintük kapzsi módon járt el) többet nem teszik a lábukat a színházba addig, amíg Zilahi lesz a direktor. De beszéljen maga a tény:

Három estén Márkus Emma vendégszerepelt A hegyaljáról (kimondom, de nevek nélkül) Kovaszineről bejöttek, egy nyugalmazott főszolgabíró és az unokaöcse egy dús gazdag földbirtokos. Találkoznak Zilahival?

— Van még jegy Direktor Ur?

— Ó igen nagyságos uram. Vagy, határozottan még nem tudom, menjünk a pénztárhoz.

És anélkül, hogy kérdezte volna a direktor

Gondától, hogy milyen jegyek vannak, oda szól a pénztárosnak.

— Adja csak ide azt a 16 koronás földszinti páholyt. (Pedig volt még elég más hely is.) Az urak szónélkül kifizették a páholy árát.

Másnap Gonda Laci agilis pénztáros megszólítja a főszolgabíró urat:

— Nagyságos uram a zenekarban van még két üres hely.

A főszolgabíró ur szónélkül kifizeti a két szék árát.

Harmadnap, mikor tényleg zsufolt házra volt kilátás, mert a karzaton kívül minden jegy elfogyott: Zilahi jókedvű arccal ott állt a pénztárnál — mikor a két kovaszinci ur a pénztárhoz jött:

— Van-e még jegy Gonda bácsi?

Zilahi meg várta be, hogy Gonda feleljen, hanem oda szököz az urakhoz, akiknek tegnapelőtt egy földszinti páholyt szózott a nyakukba:

— Sajnálom telt ház van. De de a karzaton van még hely tessék, tessék. (És a tapintatlan direktor a jegyek után nyul.) Zilahi Gyula az aradi nemzeti színház direktora egy főszolgabírónak és egy földbirtokosnak csak azért, hogy a két hatossal több legyen a bevétel — most karzat jegyet akart eladni. Tegnap előtt pedig a földszinten levő elsőrendű üres helyek mellett páholyt szózott a nyakukba.

Ez a két ur akik az „Alföld“ előfizetői is, panaszkodott a szerkesztőnknek, hogy, hogy lehet a budapesti Nemzeti Színház kitűnő bohém — jó fiu — művésze olyan tapintatlan, ha már direktor lett. Ez — mondta a két ur — csak a végtelen kapzsiságnak tudható be. Hiába mentette Zsült a mi jólelkű szerkesztőnk, nem lehetett a két előkelő urat kibékíteni. Mert azok Márkus Emma vendégszereplése óta az aradi színházba nem tették be a lábukat. Hogy Zsültnek és Gonda Lacinak eszébe jusson a két ur ime, így néznek ki.

A főszolgabíró: közép magas, erőteljes alak; szöke bajusz, kék szem, egészséges piros arc és mindenek felett előkelő modor.

A földbirtokos: magas nyulánk; sötét szöke bajusz, szürkés kék szem csiptetővel, egészséges piros arc, világlátott és mindenek felett előkelő modor.

Most már aztán igazán elmosolyogja magát az olvasó, hogy Zsindelyke annyira megfigyelő tud lenni. De mind ezt azért mondtam el, hogy Zilahi amennyire jó, bohém lélek tud lenni, olyannyira is meg más dolgokban a szélsőségig, melyekről bő alkalom és végtelen sok anyag halmaz vár a következő száma ra.

Most pedig dacára annak, hogy Zilahi kijelentette, a színügyi-bizottsági ülésen, hogy a sajtó és a színészet egy testvér levonta a Függetlenség két jegyét és adott egy harmadrendűt a tizedik sorban,

AZ ALFÖLD SZÉPSÉGRÓVATA.

Dr. Kurtucz Valéria.

Harmadnapra pedig visszakinálta a béke szent jegyében a két elsőrendű széket, (hát ez tapintat?) a mit Benedek Árpád indignálódva visszautasított.

Ekkor történt az, hogy a multkorí krónika írásomért bevonta Zilahi a kedves Zsül, az „Alföld” szabad jegyet is. Azt mondta, hogy ezt azért tette mert őt már mindenki bántja, mi is részegesnek tartjuk. Pedig hát én soha egy szóval sem bántottam a kedves Zsült, ezt ő is belátta és azt mondta, hogy csak ideiglenesen vonta be a jegyet csak addig a míg rendbe jön a Függetlenséggel.

Dehát tegyen Zilahi Gyula úgy amint jónak látja. Az idő mindent meghoz, még azt is, hogy majd csak belátja — csak késő ne legyen — hogy a színművészet tényleg egy a sajtóval. Sőt a színház a sajtó nélkül nem élhet meg.

Továbbá azt is belátja Zilahi, majd úgy egy kicsit később, hogy az a spontánnak látszó megnyilatkozás (A Király házasság című előadáson) nem bír olyan erkölcsi értékkel amint azt ő hiszi. A hecc, a látnivalóság miatt igen sokszor megy a színházba a publikum: mint birkák a szamár után. De ez ám csak egyszer kétszer fordul elő egy esztendőben. Hogy mi az értéke az ilyen spontán megnyilatkozásnak azt elleste Zsindelyke éles szeme és füle, mikor a koszoruk ki voltak téve közszemlére.

Azt mondták sokan, az akcióra reakció szokott jönni.

A még mindig fess előkelő magatartású Purgly

Jancsi bácsi mikor a koszorukat nézte (a sajtó fülemmel hallottam) ezt mondta:

— Ami sok az mégis sok!

Ez az úr az egyik földszinti nagy páholy bérleje. Amit mondott azt értse mindenki úgy ahogy akarja. Én értem legjobban, mert láttam az arckifejezését.

Láttam még egynehány futoncot amint házalnak a gyűjtő ivvel. Az ezüst koszoru nagyságát is Purgly Jancsi bácsi adományától tették függővé. Deutsch Izidornál is láttam amint egy ivet mutogatott Tiszti Lajos (a nagy nőimádó) bácsinak. Elvégre hát, erre a spontán megnyilatkozásra szüksége volt Zsülnek. Dehát mit szól mind ehhez a derék és oroszlánszívű színüvi bizottság? . . .

Bocsásson meg a szives olvasó hogy mostani krónikám csupa színházi dolgokkal van tele. De erről a témáról soha nem volt aktuálisabb beszélni, mint most. Nem azért, hogy célul tűztem volna ki, hogy levágom Zilahit, ezt a szerkesztőm sem engedné meg. O mint eddig ezután is csak a bizonyítható igazat írja meg és kritikai írása is mindig olyan amint azt az őszinte bírálat megkívánja.

Hallottam, hogy a bájos Fóti Frida, a szerkesztőnk által azt üzeni Zsindelykének, hogy miért bántja mindég azt a szegény fiut: Deutsch Izit. Vagyha már bántja is, de ne vele kapcsolatban emlegesse. Az ő nevét hagyja ki a jószívű Zsindelyke.

Tehát most nem lehet panaszja Fóti Fridának: a szerkesztőség kedvencének, mert amint látja Deutsch Izit neve e hosszú krónikában csak egyszer fordul elő és az ő neve nélkül.

Hát nem jószívű? —

Zsindelyke.

A MONOLÓG.

Írta: Balassa Sándor.

Egy hete már, hogy úgy járok-kelek,
Mint azok a szerencsétlenek
Akik egy piros téglaju házban
Éjjel-nappal dominót játszanak,
És ha örülteknek ép nem látszanak
Arecukra van írva, hogy mély a bánat,
Mely forrongva az agyukban támadt,
Egy hete már — mondom — nem alszom,
Bármint is temetem párnákba areom,
Fmészt a bú és emészt a kétség,
Lázban égek és feljajdulok,
Sőt érzem, hogy már sírni sem tudok,
Önök persze nem tudják mi bánt
És hogyha tán asszonyt, vagy leányt
Gondolnak, kik feldúlták valómat,
Tévednek, azért hallják hát a szómat.

Régi vágyam, régi édes álom.
 Hogy kiálljak sok ember elé:
 Szerepelve, biztosan haladjak
 A dícsőség s a hír hona felé.
 Ah, mert szebbet képzelni ki tud,
 Mint azt, hogy ember podiumra jut
 És annyi sok-sok ember elé áll:
 Akár eszménykép, akár ideál,
 Szavai, előad s hirdető tanokat,
 Lefőzve még az apostolokat,
 Mint sok embernek, úgy nekem is
 A szereplés az ideálom:
 A tehetségem az óriási,
 Ha más nem, de én konstátalom,
 Természetes tehát, hogy rajongok
 A műkedvelő művészetekért,
 És higgyék el, hogy már manapság
 Ez fog megbódítani minden tért,
 Műkedvelni, oly esodás, oly édes,
 Higgyék el kérem, hogy nem veszélyes,
 A publikum jó, ha mulat, ha nem,
 És mennyit tapsol! édes istenem,
 Volt eset, hogy álltam és esodáltam,
 Ha valakit műkedvelni láttam,
 Az ilyesmire felforrallta vérem
 És kitörő örült szenvedélyem,
 Mint megáradt folyó a medrőből,
 Úgy esaptam fel én a nézőtérről,
 Három nap és három sötét éjjel
 Ész nélkül, de mámorral és kéjjel
 Futottam a dícsőség után
 És meglehet most is futok tán,
 Ha egy jó barátom meg nem állít,
 Mondván: A szerencsédet hozom,
 A neved most már híressé válik,
 — Mi az, mi az, kérdeztem én?
 Ne légy oly izgatott — felelte ő,
 Arról és csak arról lehet szó
 Vajjon kívánsz-e lenni műkedvelő,
 Képzeltetik, hogy e kijelentés
 Nem volt előttem hamleti kérdés,
 Rögön azt mondám elfogadom
 S a műsor első számát előadom,
 Másnap aztán megtisztelés ért
 A szereplésre egy küldötség kért,
 Beszélni nem tudtam az örömtől,
 Csak éreztem, hogy a nyelvem lógott,
 Végre mégis nehezen kiböktem,
 Hogy előadok egy monológot,
 Mondhatom, hogy kellemes dolog,
 Mert folyton a sikerre gondolok,
 Hallom a tapsot és a szót: „éljek”
 Kritikát olvasok, hogy ne féljek
 Fellépni a Nemzeti színházban,
 Hol a közönség még úgy se volt lázban,
 Ámde mindezekről eltekintve

Magában véve az, hogy műkedvelek,
 Többet ér, mint hogyha én az utcán
 Három zacskó aranyat lelek,
 Lássák kérem a szereplési vágy
 Ismételten elragadott engem
 És egészen elfelejtettem,
 Hogy mélységes bú emészti lelkem,
 És az, mi nekem bűra okot ad,
 Kétszerte súlyosabb, mint az a vád,
 A melyért ember börtönbe kerül,
 S ha most szemembe könnyesepp ép nem ül
 Azért van, mert hiszem és remélem,
 Hogy az időt végre csak megérem
 És én leszek az, kiről beszélnek,
 Akkor is, ha vége lesz a télnek,
(gondolkozik) No igen azt elmondtam már,
 — Hisz a szajam oly régóta jár —
 Hogy műkedvelek egy estélyen,
 De, ha hiszik, hogy a monológom
 Tudom már, bizony tévednek mélyen,
 Azt se higgyék, hogy a monológot
 Betanulni nehezemre esik,
 Dehogy, csak mert olyat nem találok,
 A melyben sok az espiert és a síkk,
 Nézenek csak kérem rajtam végig:
 Az arcomat asszonyok becézik,
 A hajamat lányok simogatják,
 Azok, kik a csókot csókra adják,
 No hát ugye örjítő dolog,
 Hogy ne legyen egy olyan monológ,
 Melyet a szerző négy lapon egészben
 Vagy, ha tetszik, úgy hát fele részben,
 Szellemesen írt volna nekem,
 Pedig nézzék, mind az öt zsebem
 Valamennyi a föld felé lóg,
 S mindenikben tiz-husz monológ,
 Mondhatom, hogy rettenetes helyzet
 És nincs ut, mely ebből kivezethet,
 Összejártam minden könyves boltot
 És megvettem kétszáz monológot
 Ime ez, mely itt van a kezemben
 Például „az élet” monológja,
 No hát ennek „elvből” semmi áron
 Nem lehetek az előadója,
 Tessék egy másik, A címe: „Párbaj hősi”
 Minden lapon nagy hülyeség áll:
 Arról van szó, hogy egy buta fráter
 Örökösen csak sért és duellál,
 Ilyesmivel élő nem állhatok,
 Mert a párbajnak ellene vagyok!
 No nézzenek s figyeljenek ide:
 Ennek „A revolver” a címe,
 Brr! a fegyverektől nagyon irtózom
 Ezért persze ezt színre se hozom,
 Ah, de nini, szemeim mit látnak
 Monológ és hívják „Találkának”.

Hohó, de ez itt sokkal jobb nagyon —

A címlapján e felírás vagyon:

„A rosszul nevelt lány. Irta: Faragó.”

Nézzük csak ez tán ép nekem való

(Lapozgat és olvas: Az édes mamám mindig azt mondja, hogy nálam rosszabb leányt nem teremtett az Isten!)

Tessék? Hogyan? Hiszen ha jól látok

Ezt önöknek írták szép leányok.

Am lássuk ezt, tán ez lesz jó nekem

A címe kedves „Bakfis szerelem”.

(Olvas: „Jaj Istenem oly izgatott vagyok, várom Dezsőt!”)

(A könyvet a földhöz vágja.)

Ez mégis botrányszámba megy.

Hogy ne legyen monológ csak egy,

Mely félig is megfelelő volna

E ritkaságba menő alkalomra.

Iszonyatos! Én beleőrülök.

Ime önöket esdekelve kérem —

Irjanak részemre monológot.

Esküszöm, a rosszal is beérem.

Mindegy, fő, hogy monológ legyen.

Amely engem boldoggá tegyen.

Nos? Hát senki sem vállalkozik?

Monológot senki sem ír itt?

Rettentő, megöl a szégyenérzet.

Oh jaj, szívemben mily tüszurást érzek.

(gondolkodik) Eh, mit, tovább nem gondol-
[kodom.

Kijátszom az utolsó kártyát.

Ha ez se lesz jó, ugy a monológot

Előadni tőlem hiába várják.

Im a tervem *(belső zsebébe nyúl)* egy mo-
[nológot

Melyből zsebembe több száz fér el.

Kihuzom ezt és betanulom —

De nem, nem, hisz ez a „*Krakéler*”.

A krakéler és én össze nem férünk.

Különbözik az egyéniségünk.

Benyulok ismét és megegyeszer *(megteszi)*

No lássuk: Ez a „Tót táncmester”!

Pfuj! ez nem kell, ez nem szalonképes

És irányla sok helyt ellentétes.

No végül is visszavonhatatlan

(zsebébe nyúl) Ezt huzom ki. A címe „Az orr”

(A földhöz vágja) Elég, többé már nem ku-
[tatok.

Mert az epém és a vérem forr.

(Mosolyog.) No né ez már tényleg nevetséges.

Hogy itten dühöngök oly régóta.

Hiszen ez a mit elmondottam eddig

Monológ volt és nem anekdóta.

IZA ÉS PÁLMA.

Regény.

3

Irta: Liptófalvi István.

Erdélyben, Dóry Gáspár kerülete volt a legveszedelmesebb hely az új választásokra. A választók nagyobbrésze a függetlenségi eszméket vallották. Dóryt szerették a kerületében és kérték, hogy lépjen ki a kormánypártból. Ha ellenzéki programmal lép fel, egyhangulag választják meg.

Dóry Gáspárt nem lehetett meggyőzni. Félte, hogy az utolsó pillanatban cserben hagyják az ellenzéki választók és a kormány jelöltje fog győzni.

És tényleg győzött a kormánypárt jelöltje. Dóry Gáspárt választották meg két szótöbbséggel. Ez a két voks az utolsó két darab ezres bankót is elvitte Dóry Gáspár zsebéből: de, győzött. Csakhogy ez a győzelem szomorú volt. A választók vére festette vörösre az utca porát. Volt dolga a szurornynak és a kifent kaszának. A képviselőválasztás véres krónikájában első helyen volt Dóry Gáspár kerülete. Közel nyolceszáz szavazót kellett drága pénzen megvásárolni. Dóry Gáspár a választás napján még délelőtt kimerült, minden pénze elfogyott. És az ellenfél szótöbbsége aránytalanul emelkedett. Mikor Dóry Gáspár neve elérte az ötven voksot, az ellenfél már három százon is túl volt.

Hiábavalónak látszott a főispánnak erélyes fellépése, a választók nem hallgattak a kortesekre, még tíz forintjával se igen akartak Dóryra szavazni. A kortesek már huszforintokat kínáltak egy voksért. Így aztán nagy nehezen délután egy óráig kétszázan leszavaztak a kormány jelöltjére. Gorbóy Félix főispán, mikor látta, hogy alig lehet remény a győzelemre, maga ment a távirtdahivatalba és illetékes helyre ezt táviratozta:

„Biztos győzelem, huszezer forintot azonnal!”

Mielőtt a postára ment a főispán, átadott Dórynak két ezres bankót, hogy addig is foglalkoztassa a korteseket.

Dóry Gáspár végtelenül el volt keseredve. — gondolta: dehogy adja oda a kétezer forintot, hiszen nagyon sokkal többé van neki ez a félnap, inkább megtartja magának. Ugy is a főispán oka az ő bukásának.

Mire a főispán visszahajtatott a postáról, már negyven forintra emelkedett egy voks ára. A jobb módú szavazók még ennyiért sem voltak hajlandók a kormány jelöltjére szavazni. Pedig hogy többségben legyen, még négyszáznehány választó kellett, hogy Dóryra szavazzon. A szegény ember most már el is felelte, hogy még kétezer forint van a zsebében.

Ha a haragtól ordító ellenzéki székelyparasztok sejtették volna, hogy a rohanó posta-főnök mit visz a főispánnak, hát minden bizonynyal leütötték volna az utcán.

A huszezer forintot vitte a postamester a főispánnak. Ez az összeg éppen négyszáz szavazó lelkiismeretét vásárolta meg ötven forintjával. De az igazságtalanság ördöge még azt a kétezer forintot is kizsárolta Dóry Gáspár zsebéből. Az ellenjelölt egyik ravasz kortese sugta be titokban, hogy meg lesz a két voks két ezresért. Ugyanis ő még csupa számitásból nem szavazott, mikor megtudta, hogy az alkotmányos lélekvásár fejenként ötven forintra emelkedett. Biztosra vette, hogy lesz az még sokkal drágább is.

És tényleg meg lett a két szótöbbsége Dóry Gáspárnak. Az ellenjelölttől hirtelen elpártolt kortes zsebében a két darab ezressel, másodmagával leadták a szavazatukat Dóry Gáspárra. De a kortes meg is adta az árát, mert társának csak kétszáz forintot akart adni, a ki erre ordítva kiabálta a felbőszült ellenzékieknek, hogy a főkortes hazaáruló lett, sok pénzért eladta a lelkiismeretét, nagyon sok pénzt kapott a két voksért.

Futó tüzkent terjedt el a parasztok közt a pusztítás vágya. A renegát kortest egy székely-paraszt egy furkos bottal úgy nyakszírtén vágta, hogy az azonnal halva esett össze. Az óriási láрма, dulakodás, sírás, jajgatás közt a rohamra vezénylő eles trombitászót kardok suhogása és puska ropogása váltotta fel . . .

Egy fél óra alatt megtisztult a tömegetől az utca. Csupán a nyole-tíz halálra sebzett áldozat maradt véreben fekvé és eltorzítva, agyon taposva, az utca porában . . .

*

Későn látta be Dóry Gáspár, hogy feleségének igaza volt. Ellenzéki programmal minden anyagi áldozat nélkül, egyhangulag megválasztották volna. Dehát ő inkább a főispánra hallgatott, aki inkább a saját bőrét féltette, mint barátja mandatumát.

Az egész országban megdöbbenést keltett Dóry Gáspár megválasztásának szomorú esete.

És csodák csodája, még gratuláltak Dóry Gáspárnak a sikerért a kormánypárton, azért, hogy oly nagy küzdelemmel lett megválasztva. És mint a képviselőház egyik alelnökjelöltjét emlegette a többség.

Dóry Gáspár nem nagyon örvendett az eredménynek. Tudta és érezte, hogy nem jó vége lesz az ilyen dolognak. Kerületében az ellenzéki választók még mindég lázongtak sőt népgyűlést is tartottak, melynek határozatát megküldték a képviselőháznak: kérték Dóry Gáspár mandatumának a megsemmisítését.

Hiábavaló volt a képviselőházban a számszerint megerősödött ellenzéknek az erőlködése, Dóry Gáspár csak képviselő maradt. Sőt beszédeivel, a melyekben hazafiságát mindenképpen védelmezte, még nagyobb népszerűségre tett szert.

Dóry Gáspár népszerűségében nagy része volt a Nemzeti kaszinónak is, a hova minden nap szorgalmasan ellátogatott és sokat kártyázott a kormánypárt előkelőségeivel. És elég szerencsével játszott: többször nyert, mint veszített, a veszteség mindenkor nagyon kis hányada volt a nyereségnek. Rendes körülmények közt mindég ötven, hatvanezer forint készpénze volt . . .

A véres választás után Dórýné nem akart Budapestten lakni, a milyen nagyratörő volt eddig, olyan egyszerű falusi asszony akart lenni ezután. Csak az urának rendezett be egy garzon lakást Pesten az országház közelében, ő pedig visszavonult falusi birtokukra, a melyet vasszorgalommal akart kiragadni a hitelezők karmai közül. Az végtelenül bántotta őt, hogy az ura Pálma hozományát is megcsönkította. Mikor Pálma utoljára otthon volt az édes atyjával: a leány akkor hallotta meg véletlenül azokat a szemrehányásokat, a melyeket Dórýné a férjének tett. Ekkor Dóry Gáspár végtelenül indulatos lett és kivett a tárcájából harminc darab ezrest és az asszony szemé közzé vágta:

— Nesze tedd vissza a Pálma pénzét!

— Ez még kevés — felelte kiabálva Dórýné — még több az, amit elpoescskoltál. Még ezenkívül vagy huszonötezer forint hiányzik. És ha az a pénz megvolna, az is kevés lenne, mert most minden héten végrehajtanak. Maholnap dobra kerül a három széki birtok, miből fizeted ki a hetvenezer forint terhet. Az idén még a kamatokat sem tudom kifizetni.

Dóry Gáspár most szelidebben kezdett beszélni, elővette a tárcáját, csupán háromezer forintot tartott meg magának és vagy huszonkét darab ezrest odaadott az asszonynak, hogy csináljon vele, amit lehet. Mikor már vége volt a veszekedésnek, akkor lépett be a leányuk.

*

Most, hogy Dóry Gáspár minden pénzét a feleségének adta, újra hozzálátott, hogy pénzt szerezzen magának.

Nem először tette meg azt, hogy összeköttetései révén megfelelő összegekért jobb javadalmazású állásokra protezsált. Nem közvetlen, hanem közvetve tette. Kártyázni ezuttal nem ülhett le egy-kétezer forinttal. Tehát a hónapok előtti műveletekhez kellett, hogy visszatérjen.

A szerencse újra Dóry Gáspár felé mosolygott. A képviselőház egyik alelnöki állása megüresedett, s a kormánypárt egyhangulag mellette volt. A karrierhez most már csak a pénz hiányzott.

Mint a t. Ház alelnökének tekintélyes befolyásu igen magasra szökött. Egy tanfelügyelőség vagy egy közjegyzői állás csak egy szavába került. És így aztán minden héten befolyt Dóry Gáspár zsebébe két-

Gáinai leányvásár. (Turisták a hegytetőn.)

három ezer forint. Nagyon természetes, hogy az eredeti összeg egy harmada annak a zsebében maradt, akitől a következő kis hirdetések szoktak megjelenni:

„Aki négy-ötezer forint biztosítékkal rendelkezik és a kellő kvalifikációja meg van, az fényes és jövedelmező álláshoz juthat. Hogy hol értekezhetni: megmondja a kiadóhivatal.“

Mindég az ügynök kezéhez letett összeg nagyságától függött az, hogy a pályázó, ha tanító okle vele van: mikor lesz segédtanfelügyelő és azután királyi tanfelügyelő? Természetesen, ha kellő időben lefizette a kikötött több ezer forintokat. Ilyen módon jutottak egyéb kvalifikációval rendelkező ajánlkozók más hivatalokhoz, a melyből, ha csak fegyelmi vétségük nem volt, mindhalálig elmozdíthatók nem voltak.

A fővárosi rendőrséghez több titkos feljelentés érkezett, hogy parlamenti előkelőségek állásokkal üzérkednek. Hogy kik lehetnek, azt egyelőre nem lehetett megtudni.

Az állást közvetítő ur: Dóry Gáspár megbízottja, mindég másképpen hirdetett és sürűn változtatta a lakását. A szemfüles rendőrség hiába törte magát, nem tudott semmit kinyomozni. Az ügynök különös emberismerő volt. Csak azzal állt szóba, a kiről már jó előre meggyőződött, hogy kelepcebe nem viszi. Neki is voltak emberei, akik jóval előbb besugták, hogy erre vagy amarra az ajánlatra nem szabad reflektálni. Így persze azt hitték, hogy semmi veszély nem fenyegeti a közvetítő bandát.

Dóry Gáspár egyszer a folyosón összeszólalkozott egy ellenzéki képviselővel, aki azt vetette a szemére, hogy — jobb lesz ha alelnök létére arra ügyel, hogy a t. Házon csorba ne essék Mert az a hír van elterjedve, hogy a parlament egy két tagja kitűnően tudja érvényesíteni a befolyását.

— És miért mondod ezt éppen nekem? — kérdezte izgatottan Dóry a képviselőt.

— Azért mondom azt neked méltóságos uram: mert azt mondják, hogy ismered az illetőket, akik a protekciójukkal üzérkednek.

— Kikérem magamnak az ilyen feltevéseket, ha ismerném minden esetre leleplezném őket.

A folyosón a kíváncsi képviselők közre fogták a perlekedőket és iparkodtak őket csendesíteni.

Az ellenzéki képviselő már majdnem kimondta, hogy Dóry Gáspár is részes a protekció üzérkedésben. De erre nem volt idő, mert az alelnök néhány jó barátja karon fogta Dóry Gáspárt és esítitva elvezették a szóváltás színhelyéről. De a csítító csoport még elég közel volt az ellenzéki képviselőhöz arra, hogy meghallják annak az alelnökre szórt gyanúsításait . . .

Dóry Gáspár visszaakart rohanni, de barátai nem engedték:

— Hagyd el méltóságos uram, majd elintézzük mi vele az ügyet, szólt egy parlamenti ifju óriás.

— Provokáljátok is a kutyát — szólt kétségbeesett méreggel Dóry. — Lelövöm mint a verebet. Megeszem elevenen, ha még egy gyanúsító szót kimer ejteni.

Dóry Gáspár ellensége bizony, még többet is mondott. Mikor provokálták kijelentette, hogy ő nem gyanúsít, hanem állít. És állításait bizonyítani is akarja.

A segédek ebbe nem mentek bele, hanem a sértésekért azonnali fegyveres elégtételt kértek. Dóry ellensége erre becsületbiróság összehívására bizta meg segédét. Dóry Gáspár megbízottai ebbe nem mentek bele. Később pedig lemondtak tisztségükről.

Szegény Dóry kétségbe volt esve: új segédek után nézett. A képviselő barátai közül csak egy volt hajlandó elfogadni a megbízást és egy miniszter, akit azért érdekelt nagyon Dóry ügye, mert a miniszterek közt ő tett az alelnöknek legtöbb szíveséget a kinevezések körül. Csakhogy a miniszter tényleg ártatlan volt a hivatal üzérkedésben, mert csupa barátságos rokonszenyből teljesítette Dóry Gáspár kéréseit.

A képviselőházban mindenki Dóry Gáspár ügyéről beszélt. Sőt még egyes napilapok is foglalkoztak vele. Persze egyelőre burkoltan, de minden pillanatban lehetett várni, hogy Dóry Gáspár ügyéből országos botrány lesz.

A becsületbiróság tényleg összeült, de határozatot nem hoztak, mert a fenforgó körülmények,

hosszadalmas vizsgálatot, tanukihalgtásokat igényeltek.

Dóry Gáspár már a parlamentben se jelent meg. Felette kínos helyzetbe jutott. Mert most már a rendőrség is beavatkozott az ügybe. Dóry Gáspárt is kihalgtatták a titokzatos ügynök kézrekerítése miatt, de ő nem akart semmi felvilágosítást adni. Ugy tett mintha az egész ügyről semmi tudomása nem volna.

Mindazonáltal vészes felhők tornyosultak Dóry feje felett. Már nem messze volt az a pillanat mikor Dóry fölött összeesapnák a hullámok, hogy őt mindörökre megsemmisítsék.

Éppen haza akart a feleségéhez utazni az agyon gyötört ember, mikor egyszerre csak ott termett az asszony. A lapokból olvasta, hogy valami afférje van az urának azért sietett Pestre. Különbön már szándéka volt anélkül is feljönni, hogy valamelyes amortizáló kölesönnel hozza rendbe a birtokügyeit. De mindegyre halogatta pesti utját. Még János sem kísérte el, mikor az vissza utazott a zárdába. Félix gróf és Dóry Gáspár együtt utaztak a leányokkal a fővárosba. A vasutra pedig csakis a főispán kísérte ki Izát és Pálmát, ahol aztán Barkócy Tihamér, a Párisba utazó festőművész ajánlkozott, hogy a leányokra ügyelni fog.

De most már halaszthatatlanná vált az utazás. Rossz sejtelmek szálltak meg Dóryné lelkét; sietett Pestre, hogy az ura mellett legyen.

Dóry Gáspár nem igen volt közlékeny. A felesége hiába kérdezősködött, a kompromitáló hírekre semmi felvilágosítást nem akart adni. Az asszony azt jól tudta, hogy férje nagy kártyás, de hogy valami más terhelné a lelkiismeretét arról fogalma sem volt. Most hogy néhány lap élesebben bírálta Dóry Gáspár ügyeit, az asszony sejtette, hogy mi van a dologban.

Nem vallatta hát az urát, szemrehányást sem tett neki. Csupán azt mondta, hogy kövessen el mindent, hogy tisztázhassa magát. Erre aztán Dóry Gáspár nyelve megeredt és minden baj miatt az asszonyt okolta:

— Alig lesz lehetséges, hogy tisztázzam magam. Akkor meg egyáltalán elvesztem, ha előkerül az ügynök, aki segítőtársam volt a pénzszerzésben. Ha te annak idején nem eröltetsz arra, hogy képviselő legyek, ma nem állnék a megsemmisülés örvénye előtt. A te oktalan nagyravágyásod okozza az én bukásomat. Szükségem volt nekem arra, hogy képviselő legyek? Mily boldogan élhetnék most falusi egyszerűségben, ha te nem zaklattál volna mindég hogy jöjjünk a fővárosba lakni. A te költséges passziódhoz pénz és újra csak pénz kellett. Mikor te visszavonultál akkor már késő volt. Az első választás is elég pénzbe került, a második pedig majd-

nem a tönk szélére juttatott. Szerencse reám, hogy kártyán és egyéb uton pénzt tudtam szerezni.

— Hogy a második választás annyi pénzbe került — szolt közbe idegesen Dóryné — annak nem én vagyok az oka. Emlékezzél csak én mondtam, sőt kértelek, hogy ellenzéki programmal jelöltesd magad. De nem halgattál rám, tehát én semminek oka nem vagyok.

És én nem is hiszem, hogy ebből az egész herechurcából komolyabb bajod lenne.

Éppen felelni akart Dóry a feleségének, mikor egy levelet hoztak be neki Dóry Gáspár reszkető kézzel bontotta fel a levelet, melynek tartalma végzetes volt reá, mert halott-halványan rogyott egy székbe.

Dóryné a levél után kapott és mohón futották át szeméi annak tartalmát:

Gáspár! Visszaéltél jólelkűséggemmel és bizalmammal. A becsületbíróság mindent tud. Annyit ki tudtam vinni, hogy döntésre egyáltalán nem kerül sor. Az alelnöki állásról és a képviselőségről is azonban le kell mondanod. Hogy a büntető bírósághoz kerül-e ügyed, azt egyelőre nem tudom. Én mindenestre azon leszek, hogy ezt megakadályozzam. Isten veled!

A levél nem volt aláírva. Az asszony hiába kérdezte Dórytól a levélíró nevét. A boldogtalan ember nem mondta meg, sőt kivette felesége kezéből a levelet és darabokra tépte.

Csodálatos, hogy az asszonyt egy cseppet sem hatotta meg férje kétségbeesése, sőt neveltségesnek mondta, hogy egy férfi annyira elhagyja magát:

— Ne törődjél vele Gáspár, itt hagyod Pestet. Segítsd lebonyolítani az amortizáló kölesönt és örökre hátat fordítunk mindenkinek. Ne törődjél a rágal-mazókkal, ma holnap beszélnek még a dolgaidról; holnapután pedig elfelejtik még azt is, hogy létezett-e valahol Dóry Gáspár.

Az asszonynak igaza volt; csak hogy Dóry Gáspár nem volt annyira a szélsőségig bohém lelkű, hogy a rettenetes erkölcsi bukást elviselni tudná. Ő már tudta a levél tartalmának a következményét. Az az egy vigasztalta, hogy meghitt barátja: a miniszter hozzá irt utolsó levelében szánalmas szemrehányásnál többet nem éreztet vele. És ez neki elég a lelki megfeszüléshez. Az életével pedig, elhatározta, hogy végezni fog.

Dóry Gáspár teljes életében a gavallériából egy jöttányit sem engedett. Mindenki hajszálig korrekt uri embernek ismerte. És ha az utolsó képviselő-választások alkalmával nem szerzi meg azt a halálos ellenségét, az ellenzéki képviselőt, kinek a sógorát buktatta meg az ő kerületében, akkor ez a rettenetes bukás nem következett volna be; legalább egyelőre nem. Mert Dóry Gáspárnak szándékában volt felhagyni a protekció üzérkedéssel. Csak hogy az

ügynök fényes ajánlatai még egyre csábították őt arra, hogy az újabb ügyletek lebonyolíttassanak. Most még inkább szükség volt erre, mert a kártyán az utóbbi időben rendszeresen sokat vesztett. Mindazonáltal Dóry Gáspár mégis feltette magában, hogy legkésőbb egy éven belül szakítani fog az ügynökökkel. És ezt éppen az események előtt való héten mondta meg neki, mikor az négyezer forint előleget hozott neki egy közjegyzői állásért.

Ez törte ki a nyakát Dóry Gáspárnak; ez kelepce volt, a melyet az ellenzéki képviselő rendezett olyan módon, hogy hat darab különböző helyen tentával megjegyezett ezres bankjegyet juttatott az ügynökhöz, a ki kapva-kapott a fényes ajánlaton. S a Dóry Gáspárt illető négy darab ezrest még az nap el is juttatta hozzá . . . Dóry Gáspár a Nemzeti kaszinóban még ezen estén elkártyázott a megjegyezett ezresből két darabot. Ezt jól megfigyelte a kibic ellenzéki képviselő, a ki eddig nyíltan nem tört Dóry Gáspár becsülete ellen. A parlamentben sokszor vitatkoztak, de eddig semmi meggyőződése nem volt arra, hogy a gyanuba vett Dóry Gáspárt leleplezze.

A folyosón való összeszólalkozás után, mely a kártyázás után való napon történt, a lapok csak nagyon burkoltan sejtették az összeszólalkozás okát. De ez éppen elég ok volt arra, hogy a szemfüles ügynök eltűnjön Bndapestről. Csakhogy a lakásán felejtett néhány kompromittáló levél elég adat volt arra, hogy Dóry Gáspárt eláztassa mindörökre.

Ekkor irt neki a miniszter barátja, hogy mondjon le . . . Ez végtelenül elkeserítette Dóry Gáspárt. Alig várta, hogy a felesége elmenjen hazulról. Egyedül akart maradni, terhére volt önmagának. A felesége pedig egyre beszélt, vigasztalta, de hiába való volt az asszony fáradozása. Dóry Gáspár nem is hallotta, hogy mit beszél a felesége. Letargikus öntudatlanságba esett, és mint egy álom, úgy vonult el lelki-szemei előtt a múlt. Nem is vette észre mikor a felesége megcsókolta a homlokát és eltávozott, hogy személyesen beszéljen az amortizáló kölesönt közvetítő ügynökkel, akivel már régebbi idő óta levélben tárgyalt az ügyről . . .

Dóry Gáspár ott ült az íróasztala előtt. Még mindég maga elé bámult, a lelkében semmi neme-sőbb érzelem nem készített arra, hogy gondolkozzék, hogy egészségesebb eszmével, gondolattal megtalálja a kivezető utat arra, hogy a sorsban megnyugodhassék. Csak egy gondolat lebegett szemei előtt, hogy megválíék az élettől; így legalább a családját megmenti az emberek kárörvendésétől. Így aztán, talán a halálos tragédia mellett másodrendű dolognak látszik az, amiért neki meghalni kellett. Dóry Gáspár nagyon egyszerű lelkű ember volt, a szégyenérzet sokkal inkább ki volt nála fejlődve, mint a becsületérzés.

Sok olyan ember él a földön, a kik nem tud-

ják azt, hogy mit tesz abszolút becsületesnek lenni. Ezzel a fogalommal bizony legtöbb esetben a szé-génység jár, de a lélek erélyessége mindenkor meg-ta álja a bajból kivezető utat.

A szerencsétlen ember előkereste a revolverét, de mivel nem volt megtöltve, hát tovább kutatott az íróasztalban, kereste a golyókat. Ebben a pillan-atban jött az inas és jelentette, hogy gróf Gorbóy Félix főispán ur van itt.

— Mindjárt, mindjárt — felelte zavartan Dóry Gáspár.

Mikor az inas eltávozott, Dóry felemelkedett az íróasztaltól és kiment az erkélyre. Abban a pillan-atban mikor a főispán belépett a szobába Dóry Gáspár levetette magát a harmademeleti lakás er-kélyéről, és szörnyet halt.

(Folytatjuk.)

AZ UTCÁN.

— Versek a falunkból. —

Tegnap, hogy az utcán mentem,
Két menet jött velem szemben:
Egy' aggot vitt temetőbe,
Más' ifju párt esküvőre . . .

Az leszámolt az étellel,
Ez pedig csak most kezdi el;
— Ugy elfogott egy gondolat:
Melyik is hát a boldogabb?

Baka Elek.

AZ ANGOL LÓ.*)

Adoma a festett világból.

Sok derüs apróság történik meg a festett világ-ban, mely lassan elporlik, mint a fényes királyi termekről lehulló tarka festék.

Elszáll a semmiségbe. Nem hagy nyomot maga után. Elenyészik mint a pára, vagy a köd. Mert nincsen a ki feljegyezze. Mert nincsen krónikás. Egy ilyen porlásnak induló kis apróságot mondok el önöknek igen tisztelt hölgyeim és nagyra becsült uraim. Rövid leszek, mert nincsen unalmasabb e széles világon, mint egy bölére eresztett felolvasás. Nincs kellemetlenebb foglalkozás mint visszafojtani az ásitást, s a mellett szörnyen érdeklődő arcot mutatni a gyakran széjjel néző pápaszemes fel-olvasóra.

Krecsányi Ignátz a jőnevű színigazgató, ki

*) Irtá és az „Aradi Székely Otthon”-ban felolvassa márczius 6-án Végh István.

volna ki e nevet nem ismerné meg a nyolevtanas években Pozsonyban működött jeles társulatával és mindenként megakarta hódítani a magyar színművészetnek a még akkor nagyon magas vatermördereket viselő jó kraxelhubereket. A mi hála az égnek sikerült is neki hosszú küzdelem után, végre a kilencvenes évek végén.

Akkor éppen barátságos március végi napok voltak, telve ibolyaillattal.

Mint minden évben ez alkalommal is nagy löversenyt rendeztek a sok pénzü urlovasok Ligetfaluban, mely pár ostromsapásnyira fekszik a régi híres koronázási várostól. Ide tódult ki a nép Pozsonyból. Nyerni, vagy veszteni, már mint ilyen alkalmakkor szokás.

A jó Krecsányi nem zavarta ez, hanem próbált, mint rendesen. Reggeltől estig, mert hiába „tragedia kell a népnek“.

E szép és híres nap délutánján is lelkiismeretesen próbált Bercik Árpád meglehetősen jőnevű írónk kevésbé sikerült darabjából „Olga“ból.

A darab annak idején nem ért el nagy sikereket a nemzeti színházban — fájdalom még a legjobb előadásban sem tudta megmenteni „Olga“ nagyságot a halhatatlanságnak, de Krecsányi megakarta menteni minden áron. Már a jőnevű szerzőt is meghívta az első előadásra Pozsonyba, ki előre nem látott, bekövetkezhető akadályok reményében meg is ígérte személyes jelenlétét. Mit az ügybuzgó színigazgató egy meglehetősen mosoly és egy hosszas orrhuzás kíséretében vett tudomásul.

El lehet most képzelni, hogy milyen szigorú próbát rendezett a jó igazgató — tekintettel az előkelő szerző, még előkelőbb posztíójára: keztüös kézzel rendezte a darabot.

Az elsőrendű szereplők lassanként mind el-sompolyogtak jóformán a próbáról, lévén a darab rémesen unalmas. — Csak alig lézengett egy pár színművész a színpadon. A bátrabbja mind elpárolgott, mint a jófajta kámfor, — ki a szabadba élvezni a tavaszi napfényt s ibolya illatot. A pénzzel rendelkező művészek pedig a löversenyt szerencsétlenné tették becses látogatásaikkal. Krecsányi igazgató minden újabb szereplő eltűnésével izgatottabb lett és újabb veszedelmet látott a színdarab sikerében.

Szigorúsága perceről, percre nőtt és frissen vasalt cilinderek kalapja a sok le- és feltevéstől kezdett kimenni a formájából.

Vihar készült. Már pedig egy ilyen vihar felér a színpadon egy fiemei sirokkal vagy borával már tudniillik, ha Krecsányi rendez.

Szentes János mo t jőnevű vidéki színész, akkor még csak olyan lós, füss kisbíró-féle másod segéd tiszteletbeli számeletti díjnélküli kezdő kórista volt a társulatnál.

Ő is szörnyen szeretett volna elillabálni a lö-

versenyre, de nem mert bejelentetlenül elsonfordálni. Küzdött. Miként lehetne minden feltűnés nélkül kerek oldani.

Erős harcot vívott önma ával, akár Hamlet a töprengő Dán királyfi a „menni vagy nem menni“ kétségbeejtő négy szó rémes dilemmája közt.

Végre győzött benne a „menni“ és oda sompolygott a sötét színpadok közül az egy száll gázlánggal megvilágított sugólyuk elé, a hol a rendithetetlen rendező-igazgató: Krecsányi Náci állt, főnquistori poszturában, merész arcúval és villogó szemekkel.

Szentes Jánosban meghült a vér. A legalázatosabb állást vette fel — meglapult s elkezdte szeméit forgatni, hogy csak a savósínü fehérje látszott — hang nem jött ki száján, csak makogott mint egy jól nevelt házi nyúl.

Náci igazgató ur nem értette meg, de nem is akarta.

Erősen Szentesre kiált „mi az kérem?“ Teljes mérgét kiadva e három szóban. Kárpoztulás a félig kárba vesztett színpadi próbáért.

Hát „kérem szépen“ felelte Szentes János az alázatosság legszendőbb hangján: „Nagyon szeretnék elmenni a löversenyre.“ Micsoda? Miféle lóra? nem értvén az utolsó szót a rettenetes igazgató, mert Szentes ijedtében elharapta s nagyot csuklott.

A „löversenyre“ felelte Szentes, mert kérem szépen director ur engem kora gyermek korom óta, nagyon érdekelnek a löversenyek — Miért? dörgi Náci ur.

A „mennyiben“ feleli Szentes János kétségbeesve, az én apám is „jokey“ (lovász) volt a Károlyi grófoknál. Az én apám meg angol „ló volt“ feleli vissza a leleményes igazgató mérgesen, „de azért még sem megyek a löversenyre.“

S folytatta volna nyugodtan a próbát, ha még lett volna kívül — mert e mulatságos pár jelenet hatása alatt valamennyi szereplő elhagyta a színpadot.

Eddig szól a krónika lévén jó magam a krónikás, ki fültanuja voltam e vidám színpadi jelenetnek. Lévén egyik elszánt tagja azon most már „névtelen hősöknek“ kik lelkiismeretesen végig próbáltuk Bercik Árpádnak, már akkor rég kiszenvetett rövidéletű „Olga“ című darabját.

Jó napot!

Az „Alföld“ előfizetési ára:

$\frac{1}{4}$ évre	2	kor.	50	fill.
$\frac{1}{2}$ „	5	„	—	„
egész évre	10	„	—	„

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

ALFÖLDI HIRESSÉGEK.

Ottenberg Tivadar.

E rovatban még nem mutattunk be olyan egyéniséget, aki egyik előharcosa annak a küzdelemnek, mely a magyar pénzületnek törekszik azt a tekintélyt megszerezni, a melyért egyáltalán a magyarországi összes pénzületek nem kevés fáradsággal és sok akadálylyal küzdenek.

Ki ne tudná azt, hogy a míg Magyarországnak nem lesz önálló nemzeti bankja, addig a magyarországi pénzületek az ő értékpapírjaikkal, részvényeikkel a külföldön csak nagyon nehezen és érzékeny áldozattal tudnak érvényesülni.

Milyen másképen lesz az, ha majd nemzet-vagyoni erősségünk az önálló magyar nemzeti bankforgalomnak a külföldön is megszerzi azt a tekintélyt, a melyet most csak óriási küzdelmek árán lehet elérni.

Azért hát tiszteletet és elismerést érdemelnek azok, a kik egy pénzület élén önzetlenül munkálkodva, arra törekednek, hogy szilárd alapokra fektessék a magyar gazdasági érdekeket.

Az aradi pénzület egyik ilyen kimagasló tekintélye Ottenberg Tivadar, az Aradi Első Takarékpénztár vezérigazgatója; a ki már kilenc év óta áll a pénzület élén. Szakavatott tudásával és szorgalmával a derék igazgató egyre emelte az intézet tekintélyét, olyannyira, hogy minden évben több nyereséget jutott osztalékra a részvényesek közt.

Három év előtt ünnepelte az intézet hatvan éves fennállását, a mely alkalomra egy díszkötésű illusztrált mű is napvilágot látott. A könyvben az intézet története volt megírva, melyet Ottenberg Tivadar szerkesztett. E könyv is örökre maradandó bizonyítéka annak, hogy az intézet gyors emelkedése a jelenlegi vezérigazgatónak köszönhető.

Ujabb az Aradi Első Takarékpénztár részvénytőkéjét 480.000 koronáról 720.000 koronára emelte fel azzal, hogy 600 korona névértékű új részvényeket bocsájt ki. Ennek az újabb nagyarányú

vállalkozásnak mindenesetre csakis számottevő előnyös eredménye fog hárulni a pénzületre, a mit a részvényesek újra csak az agilis Ottenberg Tivadar vezérigazgatónak köszönhetnek.

Judex.

IRODALOM.

— **Szudi Elemér könyve.** Tavasz ébredése eimen adja ki Szudi Elemér novellás kötetét. A könyv tízenkét elbeszélést fog tartalmazni. Az újság olvasó közönség előtt ismeretes a fiatal író színes és eleven elbeszélő magyaros stílusa. A szerzőnek márciusban megjelenő könyve újabb bizonyosságot tesz arról, hogy vidéki író könyvét is érdemes megszerezni. Mert nem minden csak az jó és tökéletes, a mi a fővárosban lát napvilágot. Olvasóink szíves figyelmét már most felhívjuk Szudi Elemér könyvére, melyre a szerző a következő felhívást bocsájtotta közre:

Tavasz ébredése eimen adom ki március havában összegyűjtött novelláimat. Emberekről szólok, a szív eseményeiről beszélek — magyarul, tán nemesak nyelvben, de lélekben is. A kötet 12 elbeszélést fog tartalmazni s Aradon, a Gyulai István nyomdatársaság kiadásában fog megjelenni, mint a szerző tulajdona. Tisztelettel Szudi Elemér. A könyv ára két korona. Megrendelhető az „Arad és Vidéke” szerkesztőségében és kiadóhivatalában.

*

Gyakorlati baromfi tenyésztés eimen új könyvet írt Parthay Géza az Országos Baromfitenyésztési Egyesület igazgatója. A könyv részletesen foglalkozik a haszontyúk, pulyka, gyöngytyúk-, kacsa- és lúdtenyésztéssel. Részletesen ismerteti mindazon fajtákat írás és képen, melyek a tenyésztésben a legnagyobb hasznot adják. Parthay több ideig volt külföldi tanulmányúton, ezen könyvében összegezte külföldi tapasztalatait így a „Gyakorlati Baromfitenyésztés” nemesak a legjobb baromfitenyésztési munka, hanem nélkülözhetetlen segédeszköze, nemesak a szaktechnésztőnek, hanem minden baromfi tartó gazdasszonynak is, mert ebből megtanulhatja, hogy és mikép lehet a baromfiakat sikeresen és haszonnal tenyészteni. A művet 73 csinos kép teszi érdekessé: ára 3 korona. Megrendelhető ezen összeg előleges beküldése mellett a Szárnyasaink kiadóhivatalában Budapesten, Rottenbiller-utca 30. szám.

Az „ALFÖLD” második kötetéhez művészies kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Zilahy Palika, mint Józsi.

Bemutató előadások. Egymás után telt házak előtt került színre a „Vándorlegény” című operett, melynek fülbemászó kedves zenéjét Eiszler Edmund szerzette, a darab meséjéről nem igen van mit elmondani. A közönség jól mulatott és sokat tapsolt. Zilahiné S. Vilma mint Okuli, könyvedén és síkkel játszott, ének számát pedig többször meg is kellett ismetelni. Polgár Sándor mindég jó, most a darab címszerepét játszotta nagy igyekezettel, kapott is sok tapsot. Bejezy, Főthi Frida és Békéssy kitűnőek voltak. Kisebb szerepekben K. Németh, Pajor Ágnes, Ligeti, Juhász és Györe is jeleskedtek. Az operettek oly gyors betanulásában legtöbb része van Orbán Árpád karmesternek, aki nagy tudása és szorgalma által minden énekes da abot sikerre visz.

E darab bemutató előadásán nagy tüntetés volt Polgár mellett, akit a műkedvelők babérkoszorúval és egyéb dísz tárgyakkal ajándékoztak meg Zilahinak szintén kiutott ezen az estén az elismerésből. A publikum a lámpák elé hívta és tapsolta éljenezte őt.

Az erény utjai. A Vigszínháznak sikamlósnál sikamlósabb műsorából újból kaptunk egy darabot, amely tultesz minden eddigi pikantériával telített

francia vígjátéknál. Olyan leplezetlen szemérmertlenséggel beszélnek a szereplők, hogy ahoz foghatót elképzelni csak az tud, a ki megnézi és végighallgatja ezt az erkölestelen ötletektől sziporkázó vígjátékot. Hiába prédikálunk, morálról, tisztességről, női erényről, ez mind bliktri. Mert ha azt olvassák az ujságból, hogy ez a darab olyan, hogy a nézőnek az arcába kergeti a vért, hogy a jobb izlés föl kell, hogy kavardjék a sok trágárságtól, a közönség annál inkább megy a színházba, hogy is ne menne, ha láthatja azt, hogy az elkeseredett 16 éves leány (Főthi Frida) hogy akar minden áron elbukni, akinek mellesleg még egy millió frank hozománya is van, abbéli elkeseredésében, hogy ideálja (Zilahi) mást szeret. A kis lány bosszúból éjfelre találkozára hív egy éltesebb urat, (Bónis) akinek aztán a véletlen közbejártsása folytán az éji alkalmatosság a karjaiba hozta az erényes asszonyt, (Aranyossy Janka) a ki elbukik szerelemből azért, hogy megmentsen egy 16 éves gyermekleányt és hogy könyörületet gyakoroljon egy imádóján, — akit ő is megszeret — s a ki hosszú idő óta hiába ostromolta őt. Az erényes asszony elbukik a kis leány férjhez megy és ezzel az ügy el van intézve: csak hogy egy felszarvazott férjjel több lesz. A téma elcsépeelt, csakhogy inycsaklandozó pilulákkal adja be a szerző a nézőnek a disznóságokat.

Ami a szereplőket illeti, úgy látszik, hogy ilyen darabokban a színészek is nagyobb ambícióval játszanak — hiszen ők is emberek. Zilahi Gyulának végre kedve jött játszani Bargelin-t, úgy kreálta, hogy gyönyörűség volt nézni. Minden jelenetet úgy kidomborított, hogy egy-egy szava, egy-egy mozdulata kacagást keltett. Nyílt színen sok tapsot kapott, felvonások után pedig a lámpák elé hívták. Bonis Lajos Chaumettet játszotta az ő megszokott eleganciájával. Vivőr volt tetőtől-talpig. Minden szava, hanghordozása és játéka maga a természetesség. Bonisnak kitűnő pártnerre volt Aranyossy Janka, aki jól játszotta az erényes asszonykát, de aztán még jobb volt, mikor már eldőlt a kocka és Cecile is, a szerelmes, az elbukott asszonyok vigasztaló gondolatokban szerezte a menséget. A kis tizenhatéves Simone — Foti Frida — számtalan derűtséget keltett keresetlen játékaival. A kisasszony igazán kedves számba megy, a közönség mindenkör szívesen látja a színpadon. Békés Gyulának (Chevriere) ezuttal nem volt nagy szerepe, de a jelenéseit kitűnően játszotta meg és Cecilével való dialógja nyílt színen tapsot kapott. A többi szereplők is a darab hangulatába illeszkedtek. (H.)

Pályázat az aradi nemzeti színházra. Megindultak már a színigazgatói vándorlások. Az egész országban az a híre, hogy az aradi színház a színművészet jóvédelmes Mekkája. Az összes vidéki városok

közt első helyen áll az aradi színház, ahol a direktor okvetlen meggazdagodik. Szó sincs róla, hogy ez felette csábító dolog. Így aztán nem csoda, ha egyre-másra jönnek a direktorok. Balla Kálmán volt az első, Kövesi a második, Szendrey pedig a harmadik. Biztos forrásból tudjuk, hogy egyik se ment haza fényes reményekkel a szívében. Beláthatlanok az esélyek. A legújabb hírek szerint pláne, ha a városi közgyűlés megnyirbálja a színházi bizottság hatáskörét és a színházi választást a városi közgyűlés ejti meg, akkor legelső helyen Zilahy emlegetik, aki mellett a szimpátiák újra kezdenek éledni. Odry Lehel is pályázik. Egyébként pedig minden kombináció romba dől, ha Krecsányi oda hagyja Temesvárt és Budát, ha ő pályázik, egyhangulag neki adják a színházat. Ellenkező esetben pedig a vidéki főaugur direktorok mellett Zilahy az, akinek legvérmesebb reményei vannak arra, hogy újabb három évre ő lesz az ur az aradi színházban.

A színházi-bizottság a napokban pár heti lejáratra kitézi a pályázatot és akkor eldől a színház sorsa.

*

Kereszt jelében. Ez a történeti korrajz került bemutatásra újabban. Ez a darab Sienkiewicz Henrik író Quo vadis könyvéből indul ki. Sa *Kereszt jelében* szöve a történet eseményeit. A két főszerepet Aranyossy Jancsi és Simon Jenő játszották. Mind a ketten azon voltak, hogy nagy szerepeiket érvényre juttassák. Simon Jenő most játszott legnagyobb hatással, talán eddig nem is volt alkalma megmutatni, hogy mit tud. Ugy Aranyossy Jancsi, mint Simon Jenő sok tapsot kaptak. Szilasy Juliska, Gazdy Aranka Főti Frida, Gőz Aranka, továbbá Bónis. Békés, Mariházy egészítették ki az előadást a siker érdekében.

*

Paulay Erzsike vendégjátéka. A budapesti Nemzeti Színház nagytehetségű ifjú művésznője, akit már előnyösen ismer az aradi közönség, a jövőhéten több estén át tartó vendégszereplésre jön le Aradra, Paulay Erzsike három legjobb szerepét fogja eljátszani.

*

A Kleopatra jövő héten sorra kerülő premiéréje felé fordul most a színházlátogató közönség érdeklődése. Verő György operettje kiváló talentumos munka és szép sikert jósolnak neki.

*

Almássy Lola távozása Sok elsőrendű tag távozik el virágvasárnapkor a társulattól. Többek között Almássy Lola is, akit mi buzdítottunk legelső sorban arra, hogy ne rémitse el pályájától az az erős kritika, a mi az aradi sajtó egyrészéről őt érte.

Mindenkor igazságos kritikával bíráltuk a kisasszony játékát, a ki egy év alatt tekintélyes reper-

toirere tett szert. Szép sikere volt minden cocotte szerepben. Loute-ben mutatkozott be először az aradi színházban. Azóta nem volt vigjáték, a melyben elsőrendű szerepet ne játszott volna Almássy Lola. Mici hercegnőben — a címszerepet, Aranyhídban — Helént, Kis fészekben — Antoinette-et játszotta mindig kitűnő szereptudással és különös iparkodással, hogy játékának művészi színvonala legyen. Kevés színésznőről lehet azt mondani: hogy egy év alatt elérte a színjátszás művészetének azt a szintjét, a miért más színésznő számos évig kell hogy küzdjön. Szó sincs róla, hogy Almássy Lola megjelelése és toalettjeinek mindenkor pazar eleganciája nagy segítségére van az előhaladásban; de mindezt leszámítva, nyugodt lelkiismerettel elmondhatjuk, ha Almássy Lola a jövőben is ilyen vasszorgalommal tanul, akkor a hír szárnyán még sok sikere fog hozzánk eljutni ide, a hol a kezdő művésznő tehetsége szárnyait bontogatta.

Hogy pedig a kisasszony drámákban is igen jelentékenyen megállja helyét, azt láttuk Ármány és szerelem című darabban, a melyben Lány Milford-ot játszotta, ugyszintén Delilában is elfogadható nyújtott. Az Éjjeli menedékhelyben Wassilissát játszotta olyan sikerrel, hogy érdemére válnék egy nagyobb művésznőnek is.

A mássy Lola a Vigszínházról, melynek már régebbi idő óta szerződött tagja, még egy évi gyakorlati időt nyert. Erre az egy évre Németh József miskolci színházvezető szerződtette Almássy Lolát. Mindenesetre csak gratulálhatunk Németh Józsefnek, hogy Almássy Lolát szerződtette, mert egy felette elegáns színpadi megjelenéssel és a megjelenést kísérő szorgalmas és szerény színésznővel gazdagabb lesz a társulata.

SPORT.

Vívóakadémia. Maione Vicenzó mint minden évben, az idén is vívó akadémiát rendez a Fehér Kereszt nagytermében. A március 13-án megtartandó vívó-akadémia már annyival is inkább sikerültnek és érdekesnek ígérkezik, mert most szokatlanul sok idegen vívómester fog részt venni a vívó akadémián. Bartelli Giovanni kassai, Armentani Edvárd szegedi, Dusbaba csabai és még két fővárosi olasz vívómester ígérte meg lejárását. Ezekon kívül még Sterber és Láng Oszkár kitűnő amatőrök részt vesznek a vívóakadémián. Sterber balkézzel fog vívni.

Főleg az, hogy nagyhangu szólamokkal csináljunk reklámot Maione mester vívóakadémiájának. Meg vagyunk arról győződve, hogy mint a mulatokban, most is szorongásig meg fog telni nézőkkel a Fehér Kereszt nagyterme.

A zsűri bizottságban a katonai előkelőségen kívül Arad tekintélyes polgárai is részt vesznek.

A NAGY VILÁGBÓL.

— **Az országgyűlés.** Ujra megnyílt az országgyűlés. Ujra harcra keltek az ellenfelek. Tisza István rémmódon fenyegetőzik, mindenáron sarokba akarja szorítani a maroknyi küzdő ellenzékot.

A Szederkényi párt tovább küzd és nem riad vissza semmiféle ijesztgetésektől. Tisza pedig éktelelen dühében azzal fenyegetőzik, hogy módosítani fogja a házszabályokat annyira, hogy a jövőben senkinek eszébe ne jusson obstrukciós játékot űzni a kormánynyal.

Mert hát legyünk csak őszinték, hogy az egész obstrukciós ügy csak komédia. Végeredményben mi is lesz vele? Az fog történni ami a Kossuth párttal történt, beadja a derekát! Elvégre néhány fecske nem csinál nyarat. Ha alsz k, ha gyáván henyél, és lustálkodik a házszabály fogalmával az ország népe, a Szederkényi párt bizony, bizony nem ébreszti fel és nem hozza öntudatra a népe. Az egész csak komédia, olyan a melynek maholnap vége lesz: ez a legbizonyosabb.

Tehát oly mindegy az, hogy összeül-e az országgyűlés, vagy nem ott is a tétlenség a fő elv. Mi néhány hazafiak pedig, akiknek szívünk van, hiába esünk kétségbe a dühtől nem változtathatjuk meg az idő lassu kerekét alszik a nép, az ország, tehát alszik az országgyűlés is. Pedig úgy az ország népének és a parlamentnek is milyen súlyos kötelessé ei vannak?!

× **A vasutasok.** Az altisztekről van szó. Örölk úgy látszik, hogy legakartak feledkezni. Dehát ők azt még idő előtt megakadályozták, hogy senki fiának tekintsék őket. Hiszen ők jól tudják azt, hogy nélkülök lehetetlen az élet. Ha a vasuti alkalmazottak az egész vonalon sztrájkolnak, akkor Magyarországon meg áll a vérkeringés. A míg a lokomotiv szörnyeteg öblös kéményéből nem mennek az égfelé a sötét füstfelhők, addig Magyarországon nincs forgalom, szünetel a kereskedelem, az ipar. Pedig dacára a pontos vasuti közlekedésnek most nagyon nehéz az élet az egész országban, pang minden. Talán azért választották ezt az időt a szegény jó vasuti alkalmazottak, hogy az országos nyomorúság mellett róluk se feledkezzék el a mindenható kormány. És hogy ők sem mostoha gyermekei e drága hazának, azt e hó 6-án Budapesten a központi pályaudvar nagytermében tartandó országosan képviselt nagygyűlésen hangoztatni is fogják. Hisszük, hogy a

vasuti alkalmazottak jogos feljajdulása el fog jutni az illetékes tényezőkhöz és a baj még idő előtt orvosolható lesz. Mert ha nem siet a t. mindenható kormány a vasuti alkalmazottak bajának orvoslásával, jaj akkor a közlekedésnek és a forgalomnak! Mert széles e hazában nem lesz egy vasuti alkalmazott sem aki szolgálatát teljesítse az államnál. Szegény Magyarország éppen elég baj szakad a nyakába.

*

— **Macedonia.** A kapzsiság vágya ujra kísérti Ausztriát. Megvan már Bosznia, Hercegovina. Mostan pedig Macedoniára fáj a foga az osztráknak. Ez még mind hagyján ha minket nagyon közelről nem érdekelne ez a dolog. De fájdalom a multak bizonyítják, hogy az izzó parázsból mindig mi kapartuk ki az osztrák részére a sült gesztenyét. Így volt ez Boszniával is, magyar vér folyt a hegyek országában, magyar katona szerezte meg az okupált tartományokat. Most pedig osztrák nép élőködik a bosnyákok zsirján. Mi magyarok a véráldozataink mellett még anyagilag is ráfizetünk az ostoba osztrák kapzsiságára.

Éppen elég volt hát az ilyen jóból, nem kérünk belőle. Ha Ausztriának olyan nagyon tetszik ez a tüzfészek: tessék oda eseket, morvákat és németeket küldeni. Magyar baka nem nagyon szívesen megy azért tűzbe a miből hazájának semmi haszna sem lesz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá címzendők.

Dr. K. A. Szeged. A mult számunkban megjelent vezetö cikk tendenciája nem Önök szolt. Igen is, célzott azokra a napraforgó politikus publicista epigonokra, akik velös tartalom nélkül nap-nap után ugatják a holdat: amely még fanyar képet sem vág hozzá, hanem kineveti a csaholó ebeket, akiket a tiszta önzetlen magyar lélek honfitui meggyözödéscserbe hagy akkor, amikor az érdekük azt úgy akarja, Önről megvagyunk gyözödvé, hogy tollát mindenkor a hazaszeretetnek önzetlen, szent érzelmé vezet. Azért is közöljük levelét teljes egészében. Legközelebb levél meg: szíves üdvözet.

Mefisztó Arad. Eleget tudunk mi. Nem akarjuk azt, hogy bosszuálónak tartsanak bennünket. Majd belátja Z. hogy tévedett.

Kis szöszke. A barnáról irt tárcsa nem közölhető.

N. G. Pécs. Örvendek, hogy szívhez jutott a szívből való irás. Üdvözet.

Nem közölhetök. A szegénység. — Álomlátás — A tavasz Szerelmi dal.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozunk.